

Innst. O. nr. 60

(2002-2003)

Innstilling til Odelstinget fra energi- og miljøkomiteen

Ot.prp. nr. 116 (2001-2002)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Miljøverndepartementet foreslår i proposisjonen lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven). I tillegg foreslås det endringer i offentlighetsloven (lov av 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen), produktkontrollloven (lov av 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester), plan- og bygningsloven (lov av 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningslov), tvangsfullbyrdelsesloven (lov av 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring) og genteknologiloven (lov av 2. april 1993 nr. 38 om framstilling og bruk av genmodifiserte organismer).

Den foreslåtte miljøinformasjonsloven skal styrke og klargjøre gjeldende rett på miljøinformasjonens område, og bidra til å operasjonalisere retten til miljøinformasjon etter Grunnloven § 110 b. Loven vil bringe norsk rett i samsvar med nye internasjonale forpliktelser, muliggjøre ratifikasjon av UN/ECE-konvensjonen fra 1998 om tilgang til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage eller domstolsprøving på miljøområdet (jf. Århuskonvensjonen), og synliggjøre Norges holdning overfor andre land og i det internasjonale samarbeidet under Århuskonvensjonen.

Lovforslaget bygger på Miljøinformasjonsutvalgets innstilling NOU 2001:2 Retten til miljøopplys-

ninger. I tillegg er det tatt med spørsmål om tilgang til rettsmidler utredet av Justisdepartementet, som foreslår to mindre endringer i tvangsfullbyrdelsesloven som følge av Århuskonvensjonen. Lovendringsforslaget fremmes sammen med de andre lovendringene av hensyn til ratifikasjon av Århuskonvensjonen.

Miljøinformasjonsloven definerer begrepet miljøinformasjon og inneholder fem hovedgrupper av bestemmelser:

- Oversiktsinformasjon om miljøforhold. Forvaltningsorganer på sentralt, regionalt og kommunalt nivå pålegges et særskilt ansvar for å ha og gjøre allment tilgjengelig oversiktsinformasjon om miljøtilstanden og miljøforhold innenfor sine respektive ansvarsområder.
- Miljøinformasjon hos offentlige organer. Loven styrker allmennhetens rett til å få miljøinformasjon hos offentlige organer, gjennom særskilte innsyns- og saksbehandlingsregler som går lenger enn offentlighetsloven, og ved å gjøre loven gjeldende overfor flere organer enn det som regnes som forvaltningsorgan etter offentlighetsloven.
- Miljøinformasjon i egen virksomhet. Alle som driver virksomhet i offentlig og privat sektor får plikt til å ha kunnskap om forhold i egen virksomhet som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet, og allmennheten gis rett til å få miljøinformasjon direkte fra virksomheten.
- Miljøinformasjon om produkter. Det lovfestes nye rettigheter i forhold til miljøinformasjon om produkter i miljøinformasjonsloven og i produktkontrollloven.
- Miljøinformasjon og deltakelse i beslutningsprosesser. Den nye loven gir regler for hvordan en i beslutningsprosesser av betydning for miljøet skal sikre allmennheten innflytelse og deltakelse.

Miljøverndepartementet foreslår også å opprette en egen klagenemnd for klage over avslag på krav om miljøinformasjon fra private virksomheter, hvor næringslivs-, forbruker-, medie- og miljøinteresser er representert. Miljøinformasjonsloven inneholder særskilte saksbehandlingsfrister og krav til begrunnelse ved avslag. Overtredelse av loven foreslås ikke belagt med straff på dette tidspunkt.

Miljøverndepartementet viser til at bevisstheten om miljøinformasjon har økt i takt med den internasjonale utviklingen. Grunnlovsbestemmelsen om rett til miljø, herunder miljøinformasjon, kom i 1992, og miljøinformasjonsdirektivet har lenge vært i kraft.

Behovet for informasjon som setter den enkelte i stand til å beskytte seg eller sin familie mot skadevirkninger, for eksempel mot de produkter man omgir seg med eller faktorer i nærmiljøet, øker i takt med kunnskapen om stadig flere sammenhenger mellom produkter og helseskader, og mellom miljøkvalitet og helse. Man vil ha kunnskap om faktorer man omgis av til daglig og produktenes innhold.

Departementet viser til at økt åpenhet om miljøforhold kan gi offentlig og privat virksomhet og næringsdrift økt tillit og legitimitet. Åpenhet om miljøaspekter ved egen drift kan bidra til å dempe ubegrunnet frykt og usikkerhet, skape større aksept for beslutninger, og synliggjøre positive miljøtiltak.

Det er etter Miljøverndepartementets syn behov for en klarere operasjonalisering av grunnlovsbestemmelsen i § 110 b annet ledd om miljøinformasjon. De kravene Grunnloven stiller på dette området, er ikke tilfredsstillende dekket av gjeldende rett, og det er på noen områder klare mangler. Grunnlovsbestemmelsen kan i en viss utstrekning utgjøre et selvstendig rettsgrunnlag, men er ikke forutsatt å være det eneste rettsgrunnlaget, og inneholder derfor en klar forpliktelse for statens myndigheter til å nedfelle dens "Grundsætninger" i et mer operasjonelt lovverk.

Det er også avdekket behov for endringer i norsk regelverk for at Norge skal oppfylle sine internasjonale forpliktelser etter EØS-avtalen.

Miljøinformasjonsdirektivet er en del av EØS-avtalen og har hittil vært ansett for å være gjennomført gjennom eksisterende lovgivning, men direktivet er på flere punkter ikke tilfredsstillende gjennomført i norsk rett.

Århuskonvensjonen artikkel 3 nr. 1 forplikter partene til å

"treffe de nødvendige lovgivningstiltak, reguleringsiltak og andre tiltak, (...), samt passende håndhevingstiltak for å etablere og opprettholde en klar, åpen og konsekvent ramme for gjennomføringen av bestemmelsene i denne konvensjonen".

Det finnes ikke fra før noen felles regler om miljøinformasjon i lovverket. På det offentligrettslige området hviler retten til innsyn og deltakelse i dag på

det generelle lovverket om offentlighet og saksbehandling i offentlighetsloven og forvaltningsloven. Videre er den alminnelige areallovgivningen i plan- og bygningsloven viktig gjennom regelverket om konsekvensutredninger og planprosesser.

Departementet mener at tilgang til miljøinformasjon om produkter er et helt sentralt element i retten til miljøinformasjon og derfor også et naturlig element i loven om miljøinformasjon. Departementet kan derfor ikke gå inn for at alle bestemmelser om produkter skal tas ut av miljøinformasjonsloven og flyttes over i produktkontrollloven.

Departementet viser til at regler om produktinformasjon kan tas inn både i miljøinformasjonsloven og i produktkontrollloven, en todelt løsning vurderes i dette tilfellet som det mest dekkende. Departementet mener dette gir en god samlet løsning for de helse- og miljøfarlige produktene, og samtidig beholder man miljøinformasjonsloven som det generelle hjemmelsgrunnlaget og basis for rett til miljøinformasjon om produkter som ikke er omfattet av produktkontrollloven.

Departementet viser til at den foreslåtte loven har generell adresse til allmennheten. Loven gir rettigheter til allmennheten, noe som inkluderer profesjonelle, organisasjoner, interessegrupper, forbrukere og miljøinteresserte enkeltpersoner. Den gir ikke spesielle rettigheter til noen berørt del av allmennheten og differensierer heller ikke mellom profesjonelle og private eller andre grupperinger.

Loven inneholder regler om rett til å få informasjon på forespørsel, dvs. en passiv informasjonsplikt, og som ikke i særlig grad berører den aktive informasjonsplikten (informasjon som gis uavhengig av oppfordring).

Det framgår ellers av lovens form og innhold at den ikke tar mål av seg til å samle de enkeltregler om miljøinformasjon og deltakelse i beslutningsprosesser som finnes i andre lovverk, og flytte dem sammen i en felles lov.

På de områdene hvor miljøinformasjonsloven gir nye regler i forhold til eksisterende lovgivning, vil loven være enerådende som rettsgrunnlag. Dette gjelder blant annet for bestemmelsene om offentlige organers plikt til å ha kunnskap om miljøforhold, og for allmennhetens rett til miljøinformasjon direkte fra private.

På det offentligrettslige området vil miljøinformasjonsloven gjelde ved siden av de generelle reglene om dokumentoffentlighet i offentlighetsloven og reglene i forvaltningsloven.

Definisjonen av offentlig organ i miljøinformasjonsloven går lenger enn offentlighetslovens definisjon. For de virksomhetene eller aktivitetene dette gjelder, vil miljøinformasjonsloven være eneste rettsgrunnlag og uttømmende regulere spørsmål om

miljøinformasjon. Miljøinformasjonslovens saksbehandlingsregler gjelder alle som den selv definerer som "offentlig organ" i § 5 første ledd uansett tilknytning til offentlighetsloven.

Når det gjelder produkter, vil forholdet mellom miljøinformasjonsloven og de nye bestemmelsene i produktkontrollloven §§ 9-10 hovedsakelig være at de har sine respektive virkeområder.

Bestemmelsen om deltakelse i beslutningsprosesser av betydning for miljøet er av generell karakter og setter en standard for allmennhetens rett til deltakelse i beslutningsprosesser av betydning for miljøet. På dette området gjelder også særregler i annet lovverk, blant annet i plan- og bygningsloven. Forholdet mellom miljøinformasjonsloven og annet regelverk på dette området er regulert i § 20 femte ledd i miljøinformasjonsloven.

For å sikre at norsk rett samsvarer med Århuskonvensjonen artikkel 9 om adgang til klage og domstolsprøving i miljøsaker, foreslår departementet visse endringer i lov av 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdesloven) §§ 3-5 og 15-6.

Etter tvangsfullbyrdesloven § 15-6 første ledd kan retten bestemme at saksøkeren som vilkår for ikrafttredelse og gjennomføring av en midlertidig forføyning, skal stille sikkerhet for mulig erstatning til saksøkte.

Endringsforslagene går ut på at det i saker om midlertidige forføyninger der hovedkravet bygger på at bestemmelser som ivaretar miljøhensyn er overtrådt, og midlertidig forføyning er besluttet etter muntlige forhandlinger på grunnlag av at hovedkravet er sannsynliggjort, tas inn et vilkår i tvangsfullbyrdesloven § 3-5 om at saksøkeren må ha opptrådt uaktsomt for at han skal kunne holdes erstatningsansvarlig. Samtidig foreslås det at § 15-6 endres slik at det ikke kan stilles vilkår om sikkerhetsstillelse for ikrafttredelse og gjennomføring av midlertidig forføyning i disse tilfellene.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Knut Werner Hansen og Rolf Terje Klungland, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, bifaller forberedelsene til norsk ratifikasjon av Århuskonvensjonen om tilgang

til miljøinformasjon, allmennhetens deltakelse i beslutningsprosesser og adgang til klage og domstolsprøving på miljøområdet. Komiteen viser til at Århuskonvensjonen er i tråd med Agenda 21 og etablerer ethvert menneskes rett til å leve i et rent miljø, og erkjenner at demokratiske beslutningsprosesser er en forutsetning for bærekraftig utvikling. Konvensjonen fokuserer på kommunikasjon mellom befolkning og myndigheter i en demokratisk prosess. Århuskonvensjonen stadfester nålevende og framtidige generasjoners rett til å leve i et miljø som er forenlig med menneskers helse og velbefinnende. Gjennom å koble miljø- og menneskerettigheter blir Århuskonvensjonen noe mer enn en miljøkonvensjon. Mens en tidligere så på miljøinformasjon som et virkemiddel i miljøpolitikken, betraktes den nå som en rettighet for enkeltindividet.

Komiteen viser til at Århuskonvensjonen bygger på tre pilarer: 1) rett til miljøinformasjon, 2) rett til å delta i beslutningsprosesser som berører miljøet, og 3) rett til å få overprøvd miljøbeslutninger av en domstol eller et annet uavhengig og upartisk organ. Komiteen understreker at i denne sammenheng er de tre pilarene gjensidig avhengige av hverandre. Oppdatert miljøinformasjon er viktig for forståelse av miljørelaterte problemstillinger. Informasjon er ikke minst nødvendig for å kunne delta i beslutningsprosesser om miljø. Retten til å overprøve beslutninger styrker de to andre pilarene gjennom å sikre at disse faktisk overholdes. Dersom relevant informasjon ikke har vært tilgjengelig og/eller beslutninger ikke har fulgt en tilfredsstillende prosedyre, skal dette kunne klages inn for en domstol.

Komiteen viser til at allmennhetens rett til miljøinformasjon er fastsatt i Grunnloven § 111 b, og er tilfreds med at Regjeringen nå følger opp denne grunnlovsbestemmelsen gjennom forslaget til ny lov om miljøinformasjon.

Komiteen mener det er viktig at folk får en større mulighet til å ta personlige kunnskapsbaserte valg som bidrar til et bedre miljø, og mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen som miljøbevisste forbrukere og med kontroll av offentlige myndigheter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser i denne sammenheng til arbeidet med Lokal Agenda 21. Flertallet viser videre til at Regjeringen har varslet at den arbeider med en Nasjonal Agenda, og at den legges fram i forbindelse med budsjettforslaget for 2004, slik Regjeringen har foreslått.

Flertallet viser til at lov om miljøinformasjon legger opp til at flere virksomheter kan gå sammen om å oppfylle informasjonsplikten. Dette kan for eksempel gjennomføres ved at det bransjevis gis uttømmende miljøinformasjon, dersom den er dekkende.

Flertallet viser videre til at innføringen av lovendringene kun innebærer en passiv informasjonsplikt, det vil si rett til å få informasjon på forespørsel. Flertallet viser til at departementet skriver (på side 34 i proposisjonen):

"Dersom man skulle ønske å utvikle mer aktive informasjonsplikter, ville det kreve grundig utredning av samlet virkemiddelbruk, blant annet hvilken handlefrihet man har nasjonalt uten å komme i konflikt med det internasjonale handelsregelverket, og forholdet mellom nasjonal og internasjonal regulering mer generelt. På dette tidspunkt er det derfor et stykke frem til at disse spørsmålene er modne for lovregulering."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det allerede er etablert merkeordninger som kan informere om produkter, men mener det er behov for en forbedring av disse virkemidlene og en mer aktiv bevisstgjøring av forbrukerne. Disse medlemmer ber om at Regjeringen setter igang en slik utredning som de mener kreves for å utvikle mer aktive informasjonsplikter, herunder merking av produkter, bedre informasjon i salgsledet og lignende. Disse medlemmer ber videre om at Regjeringen i statsbudsjettet for 2004 melder tilbake hvordan arbeidet med dette skal legges opp.

Disse medlemmer vil imidlertid understreke at lovfesting av retten til miljøinformasjon og retten til å delta i beslutningsprosesser som berører miljøet, også blir fulgt opp gjennom konkrete tiltak slik at lovendringen faktisk fører til at folk kan ta mer aktive miljøvalg og delta i beslutningsprosesser som berører miljøet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at hensynet til allmennhetens krav på miljøinformasjon må kombineres med andre viktige hensyn som bedriftenes rett til å skjerme opplysninger om produksjonsmetoder og produktsammensetning innsyn fra konkurrerende bedrifter, mindre byråkrati og å unngå belastende rapporteringsplikt for bedriftene. Flertallet viser til høringsrunden på NOU 2001:2 "Retten til miljøopplysninger" og de innsigelser som fremkom der.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er glad for at Regjeringen i sitt lovforslag har tatt høringsrunden og den informasjon som der kom frem på alvor, og ivaretar hensynet til bedriftenes rett til å skjerme sensitiv informasjon om produksjonsmetoder og produktsammensetning.

Disse medlemmer vil understreke at rett til miljøinformasjon, slik lovforslaget legger opp til det, i utgangspunktet innebærer rett til tilgang på informasjon som allerede foreligger av andre lovpålagte hensyn, for eksempel årsberetning, forurensingsloven og produktkontrollloven, og at rett til miljøinformasjon ikke innebærer noen utredningsplikt verken for private bedrifter eller offentlige myndigheter. Disse medlemmer er derfor glad for at forslaget i NOU 2001:2 om å pålegge offentlige myndigheter utredningsplikt i forhold til miljøinformasjon ikke er tatt med i lovforslaget. Dette er i samsvar med informasjon som kom frem i høringsrunden på NOU 2001:2. En slik utredningsplikt ville ført til betydelig økt offentlig byråkrati, og strider mot disse medlemmers ønske om en enklere forvaltning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at en generelt skal være forsiktig med å pålegge virksomheter større byrder enn det som er nødvendig for å oppfylle samfunnsmessige behov på en tilfredsstillende måte. Flertallet viser til at dette særlig gjelder små og mellomstore bedrifter.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at små og mellomstore bedrifter ikke bør pålegges vesentlig ytterligere rapporteringsplikt utover det som allerede følger av andre lovpålagte hensyn, og er glad for at lovforslaget imøtekommer dette. Det må sørges for at miljøvernforvaltningen, særlig gjennom Klagenemnda for miljøinformasjon sitt arbeid, følger nøye de virkninger loven får for spesielt små og mellomstore bedrifter. Dersom pliktene i loven viser seg å innebære urimelige og utilsiktede byrder for disse, må miljøvernforvaltningen komme tilbake med forslag til hvordan dette bør løses.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil advare mot misbruk, og ber derfor om at miljøvernforvaltningen spesielt må være oppmerksom på slik aksjonsvirksomhet hvor bedrifter blir forespurt om informasjon gjentatte ganger over kort tidsrom fra samme interessenter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er innvendt at informasjon fra private rettssubjekter kan være spesielt byrdefullt fordi særlig små og mellomstore bedrifter har begrensede ressurser. Disse medlemmer vil påpeke det prinsi-

pielle utgangspunktet om rett til å kreve informasjon hos private. Disse medlemmer viser videre til at virksomheter allerede i henhold til gjeldende rett er pålagt kunnskapsplikter om sin miljøpåvirkning. Dette gjelder bl.a. regnskapslovens regler om miljørapportering i årsberetningen og kravene til internkontroll i henhold til internkontrollforskriften. Når det gjelder jordbruket viser disse medlemmer til arbeidet med planleggings- og dokumentasjons-systemet for kvalitet i varekjeden, KSL-systemet (kvalitetssikring i landbruket) som er planlagt innført fra 2003, og vil danne et godt grunnlag for å sikre de nødvendige miljøopplysninger fra jordbrukssektoren. Disse medlemmer forutsetter at departementet gjennom samarbeid med næringsorganisasjonene for små og mellomstore bedrifter legger best mulig til rette for at de kan oppfylle plikten til å gi miljøinformasjon uten at dette påfører dem unødige mye ekstraarbeid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at et meget viktig organ for å sikre deltagelse i beslutningsprosesser er offentlige høringer. Dette sikres i lovforslagets § 20. Slik forslaget imidlertid foreligger inneholder det et vesentlighetskriterium for kravet til høring. Dette innebærer en skjønnsmessig kvalifisering av hva som har eller kan ha betydning for miljøet før en eventuell høring. Disse medlemmer mener dette er uheldig idet det nettopp i en høring skal og vil fremkomme ulike syn på hvorvidt regelverk, planer eller programmer har vesentlige konsekvenser for miljøet. Disse medlemmer mener det i unnlateskriteriene i annet ledd a) til d) er tatt tilstrekkelig høyde for å ikke skulle måtte gjennomføre høringer. Et ytterligere vesentlighetskriterium vil redusere allmennhetens rett og mulighet til å få informasjon for å kunne delta og påvirke den offentlige debatten. Disse medlemmer ønsker at allmennheten så bredt som mulig skal kunne påvirke offentlige myndigheter gjennom offentlig debatt og at loven ikke skal inneholde et vesentlighetskriterium. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"I miljøinformasjonsloven skal § 20 annet ledd første punktum lyde:

For regelverk, planer eller programmer som kan ha konsekvenser for miljøet, skal det gjennomføres en offentlig høring."

"I plan- og bygningsloven gjøres følgende endring:

§ 33-13 første ledd første punktum skal lyde:

Ved saker om omgjøring eller fornyet behandling av en konsesjon eller en tillatelse for tiltak som kan

ha virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn, skal det gjennomføres en offentlig høring."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at proposisjonen inneholder en grundig drøfting av forholdet mellom miljøinformasjonsloven og produktkontrollloven. Flertallet viser til at departementet foreslår en todeling, der miljøinformasjonsloven er den generelle loven og dens bestemmelser gjelder i utgangspunktet alle produkter, inklusive produkter som faller inn under produktkontrolllovens områder. Dersom produkter som faller inn under produktkontrolllovens område - dvs. produkter som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse - produseres eller brukes i en virksomhet, har allmennheten rett til informasjon om dette. Men dersom spørsmål direkte gjelder det enkelte produkts egenskaper, virkninger, innhold mv., vil slik "produktspesifikk" informasjon reguleres etter de to foreslåtte nye §§ 9-10 i produktkontrollloven.

Flertallet foreslår:

"§ 3 annet ledd strykes."

Flertallet viser til at informasjonsplikten vedrørende helseskader eller miljøforstyrrelser som produksjon og distribusjon av produkter eller tjenester forårsaker, samt åpenhet om alle ledd i verdikjeden, bør gjelde likt for alle produkter og tjenester omsatt og forbrukt i Norge. Dette vil sikre norske bedrifter og forbrukere trygghet i at de får lik informasjon om alle produkter og tjenester de benytter. Samtidig vil man unngå at eventuelle strengere krav i Norge vil påføre norske produsenter en ulempe i forhold til produkter og tjenester som helt eller delvis er produsert i utlandet.

Flertallet viser i denne forbindelse til forslaget til § 16 der det heter:

"Rett til miljøinformasjon etter første ledd gjelder også påvirkning på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser i den grad slik informasjon er tilgjengelig. Virksomheten skal rette forespørsel til foregående salgsledd dersom dette er nødvendig for å besvare kravet."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser i denne forbindelse til endring av produktkontrollloven § 10 og § 16 annet ledd i lovforslaget til miljøinformasjonsloven hvor det utover de rimelige begrunnelsene for å avvise krav om informasjon gjøres et spesielt forbehold hvor produksjon og distribusjon skjer utenfor Norges grenser. Disse medlemmer mener at de generelle forbeholdene er tilstrekkelige og at det bør være like krav til informasjon uavhengig av verdikjedens

sammensetning. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"I produktkontrolloven gjøres følgende endring:

§ 10 tredje ledd første punktum skal lyde:

Rett til informasjon i henhold til første ledd bokstav d gjelder også informasjon om virkninger på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser."

"I miljøinformasjonsloven skal § 16 annet ledd første punktum lyde:

Rett til miljøinformasjon etter første ledd gjelder også påvirkning på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til lovforslagets § 19 om klage. Forbrukerrådet påpekte i høringen at sammensetningen av Klagenemnda omtalt i tredje og fjerde ledd er det uklart hvordan forskjellige interessenter vil bli representert. Disse medlemmer påpeker videre at det offentlige både som innkjøper og som premissleverandør for næringsutvikling spiller en viktig rolle for økt åpenhet omkring miljøinformasjon og etablering av bedre rammebetingelser for miljøinformasjon som for eksempel Grønn Stat og miljøsertifisering. Disse medlemmer vektlegger at Klagenemnda må sammensettes så bredt som mulig og fremmer derfor følgende forslag:

"I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 19 tredje ledd siste punktum:

Klagenemnda sammensettes som følger: To av medlemmene skal ha bakgrunn fra privat næringsliv, ett skal ha bakgrunn fra offentlig innkjøp eller det statlige virkemiddelapparatet for næringsutvikling og de tre andre fra henholdsvis en miljøvernorganisasjon, en forbrukerorganisasjon og ett medieorgan.

§ 19 fjerde ledd:

Ved behandling av den enkelte sak skal Klagenemnda bestå av leder eller nestleder og to medlemmer med annen bakgrunn enn leder eller nestleder."

Videre er disse medlemmer opptatt av at Klagenemndas vedtak fortløpende offentliggjøres blant annet gjennom Lovdata. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"I miljøinformasjonsloven skal § 19 femte ledd lyde:

Avgjørelser fra Klagenemnda treffes ved alminnelig flertall i skriftlig grunnlagt vedtak og offentliggjøres, etter nærmere regler fastsatt av Kongen."

Disse medlemmer viser til LOs kommentar i høringsuttalelsen hvor det reises spørsmål om mangel på sanksjoner. Lovforslaget mangler regler for straffeansvar. Disse medlemmer ser at dette kan være uheldig, idet fravær av sanksjonsmuligheter kan begrense oppfølging av lovens intensjon. Hovedformålet med loven er å sikre allmennheten tilgang på miljøinformasjon, og disse medlemmer viser til at regler for straffeansvar bør være en del av loven for å begrense bevisste forsøk på å unngå å formidle slik informasjon. Disse medlemmer vil også vise til at mangel på sanksjonsmulighet kan være et signal om at plikten til å gi miljøinformasjon ikke vektet særlig tungt.

Disse medlemmer ber Regjeringen følge utviklingen på dette området nøye, herunder vurdere effekten av de foreslåtte endringene av tvangsfullbyrdelsesloven, og eventuelt komme tilbake med forslag om sanksjoner dersom det viser seg vanskelig å håndheve plikten til å gi miljøinformasjon.

Komiteen er opptatt av at lov om miljøinformasjon får virke en periode for å se at den fungerer etter sitt formål. Komiteen ber derfor Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samla evaluering av lov om miljøinformasjon. Evalueringen bør skje etter at Klagenemnda har vært i funksjon i to år.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en samla evaluering av lov om miljøinformasjon etter at Klagenemnda har vært i funksjon i to år."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til § 6 Betaling i lovforslaget og miljøvernministerens svar i brev av 20. desember 2002 til flertallet. Flertallet understreker at tilgangen til miljøinformasjon skal være kostnadsfri. Flertallet viser til at det påligger det offentlige og virksomheter en kunnskapsplikt om miljøforhold som definert i § 2.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti anser at innsamling, systematisering, tilrettelegging og sammenstilling av miljøinformasjonen er en del av denne kunnskapsplikten, og at det således ikke skal kunne kreves betaling for dette. Videre anser disse medlemmer at det heller ikke kan kreves betaling for opplysninger eller materiell som er nødvendig for å sette miljøinformasjonen inn i en konkret sammenheng eller situasjon.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Senterpartiet er enig i at Århuskonvensjonen ratifiseres og at lovverket tilpasses slik at dette kan skje. Disse medlemmer er derimot ikke enig i at norsk lovgivning skal gå vesentlig lengre på dette området enn nødvendig for å ratifisere konvensjonen og enn det en har forstått at de fleste EU-land vil legge seg på.

Disse medlemmer minner om at deler av næringslivet er hardt pressa og mener en generelt skal være svært forsiktig med å pålegge virksomheter større byrder enn det som er nødvendig for å oppfylle samfunnsmessige behov på tilfredsstillende måte. En kan ikke se at er gitt tilstrekkelig begrunnelse i proposisjonen for den foreslåtte merbelastningen. Det er i liten grad belyst de ekstra plikter lovforslaget innebærer for næringslivet og som konkurrenter i andre land ikke har. Det er heller ikke lagt vekt på at lovforslaget bryter sterkt med de politiske intensjonene om at det skal bli enklere å drive næringsvirksomhet her i landet.

Disse medlemmer peker på at lovforslaget innebærer at det med svært begrensa unntak foreligger en forpliktelse til å gi alle opplysninger som enhver måtte finne det for godt å be om. I § 2 defineres miljøinformasjon til å omfatte: *faktiske opplysninger og vurderinger om miljøet og om faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, herunder planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet, produkters egenskaper eller innhold, forhold ved drift av virksomhet, og administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger.* Samla sett innebærer bestemmelsen et betydelig inngrep i eiers rådighet over egen virksomhet og eiendom.

Disse medlemmer peker på at tusenvis av små virksomheter, både innen primærnæringene og ellers, mangler administrasjonskapasitet til å oppfylle krava i loven. Loven setter også forbud mot å ta betalt for arbeidet med å framskaffe og gi ut slik informasjon.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet har merket seg at lovforslaget i utgangspunktet skal være en tilpasning til Århuskonvensjonen. Denne konvensjonen gjelder det offentlige plikt til å gi miljøinformasjon, allmennhetens rett til deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet, samt adgang til klage og domstolprøving på miljøområdet.

Disse medlemmer mener at Regjeringens lovforslag går betydelig lenger enn hva som er nødvendig for å følge opp Århuskonvensjonen. Etter lovforslaget skal ikke plikten til å gi miljøinformasjon bare gjelde det offentlige, men også all privat virk-

somhet. Dette er etter disse medlemmers mening en særnorsk oppfølging av konvensjonen. Som eksempel kan nevnes at verken gjeldende eller forslag til nytt miljøinformasjonsdirektiv i EU pålegger privat virksomhet å gi slik informasjon.

Lovforslaget innebærer at norsk næringsliv pålegges enda et særnorsk krav, noe disse medlemmer er svært skeptiske til. Plikten til å måtte besvare ethvert spørsmål av miljømessig art vil kunne føre til betydelige kostnader i store deler av norsk næringsliv. Dette kan bidra til å svekke norsk næringslivs konkurransevne i forhold til konkurrenter i andre land som ikke har tilsvarende krav til sin virksomhet.

Disse medlemmer mener det vil være kostnadskrevenne både for det offentlige og for næringslivet å måtte besvare mer eller mindre intrikate spørsmål om miljø etter de krav loven stiller. Plikten til å utlevere miljøinformasjon går nemlig ut over rene faktaopplysninger som virksomheten har. Det vil også kunne kreves sammenstillinger av data og vurderinger. For ikke-byråkrater blir dette selvsagt enda vanskeligere, og for en god del enkeltmennesker som driver næring vil det bli bort i mot umulig å oppfylle lovens krav. Lovforslaget vil generelt pålegge norsk næringsliv betydelige kostnader, og vil spesielt ramme små og mellomstore bedrifter. Det er i Regjeringens lovforslag ikke lagt særlig vekt på denne merbelastningen for næringslivet, og det er heller ikke lagt vekt på at dette lovforslaget bryter sterkt med alle politiske intensjoner om at det skal bli enklere å drive næringsvirksomhet i landet.

Disse medlemmer mener det er grunn til å peke på at norsk næringsliv generelt er positive til åpenhet om miljøinformasjon i sin virksomhet. Hensynet til markedet tilsier at dette er fornuftig. Dette gjør behovet for en detaljert og altomfattende lovpålagt plikt enda mer unødvendig.

Disse medlemmer mener på bakgrunn av dette at plikten for private virksomheter til å gi miljøinformasjon tas ut av loven.

Disse medlemmer vil stemme imot § 5 annet ledd og kapittel 4 miljøinformasjon om virksomhet. Disse medlemmer vil også gå mot forslag om ny § 10 i produktkontrolloven.

Disse medlemmer foreslår:

"I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 4:

Loven gjelder for norske offentlige organer i Norge.

Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for offentlige organer og virksomheter på Svalbard og Jan Mayen.

§ 9:

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder deres innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet."

Komiteens medlem fra Senterpartiet kunne ønska at lovforslaget ble begrensa til bare å gjelde retten til miljøinformasjon som det offentlige er i besittelse av, og ikke at det også skal omfatte private virksomheter. Det er dette Århuskonvensjonen legger opp til, det ville dessuten dekke opp det alt vesentlige av miljøinformasjon som allmennheten kan ha interesse av. Siden det oppfattes som usannsynlig å nå fram med et slikt forslag i den fasen som arbeidet nå er inne i, går dette medlem inn for mer moderate, men nødvendige endringer for å redusere belastningen for næringslivet og som i tilstrekkelig grad tar hensyn til at loven skal fungere i praksis. For det første må det fastsettes en nedre grense slik at små virksomheter ikke omfattes av loven. Det kan da være hensiktsmessig å benytte en eksisterende definisjon fra lovverket, for eksempel fra lov om årsregnskap mv. (regnskapsloven). For det andre bør informasjonsplikten strammes inn ved å formulere om noen av lovparagrafene.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"I miljøinformasjonsloven skal § 5 andre ledd lyde:

Bestemmelsene i kapittel 4 kommer til anvendelse på all annen offentlig virksomhet. Det samme gjelder for privat næringsvirksomhet og annen organisert virksomhet som er regnskapspliktig etter lov om årsregnskap."

Dette vil unnta private enkeltmannsforetak som samlet har eiendeler med verdi under 20 mill. kroner eller færre enn 20 ansatte, mens bl.a. aksjeselskaper, statsforetak, økonomiske foreninger omfattes av loven.

Videre vil dette medlem foreslå innstramminger i informasjonsplikten og fremmer følgende forslag:

"I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 2 første ledd punkt b:

- b. faktorer som påvirker eller kan ha vesentlig betydning for miljøet, herunder
 - planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet,
 - produkters egenskaper eller innhold,
 - forhold ved drift av virksomhet, og

- administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger,

§ 9:

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3 eller 4, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en vesentlig påvirkning på miljøet.

§ 16 første ledd:

Enhver har rett til miljøinformasjon fra virksomhet nevnt i § 5 annet ledd om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en vesentlig påvirkning på miljøet."

FORSLAG FRA MINDRETALL**Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:***Forslag 1*

I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 19 tredje ledd siste punktum:

Klagenemnda sammensettes som følger: To av medlemmene skal ha bakgrunn fra privat næringsliv, ett skal ha bakgrunn fra offentlig innkjøp eller det statlige virkemiddelapparatet for næringsutvikling og de tre andre fra henholdsvis en miljøvernorganisasjon, en forbrukerorganisasjon og ett medieorgan.

§ 19 fjerde ledd:

Ved behandling av den enkelte sak skal Klagenemnda bestå av leder eller nestleder og to medlemmer med annen bakgrunn enn leder eller nestleder.

§ 19 femte ledd:

Avgjørelser fra Klagenemnda treffes ved alminnelig flertall i skriftlig grunnlagt vedtak og offentliggjøres, etter nærmere regler fastsatt av Kongen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 2*

I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 4:

Loven gjelder for norske offentlige organer i Norge.

Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for offentlige organer og virksomheter på Svalbard og Jan Mayen.

§ 9:

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder deres innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 16 annet ledd første punktum:

Rett til miljøinformasjon etter første ledd gjelder også påvirkning på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser.

§ 20 annet ledd første punktum:

For regelverk, planer eller programmer som kan ha konsekvenser for miljøet, skal det gjennomføres en offentlig høring.

Forslag 4

I plan- og bygningsloven gjøres følgende endring:

§ 33-13 første ledd første punktum skal lyde:

Ved saker om omgjøring eller fornyet behandling av en konsesjon eller en tillatelse for tiltak som kan ha virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn, skal det gjennomføres en offentlig høring.

Forslag 5

I produktkontrollloven gjøres følgende endring:

§ 10 tredje ledd første punktum skal lyde:

Rett til informasjon i henhold til første ledd bokstav d gjelder også informasjon om virkninger på

miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 6

I miljøinformasjonsloven skal følgende bestemmelser lyde:

§ 2 første ledd punkt b:

- b. faktorer som påvirker eller kan ha vesentlig betydning for miljøet, herunder
- planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet,
 - produkters egenskaper eller innhold,
 - forhold ved drift av virksomhet, og
 - administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger,

§ 5 andre ledd:

Bestemmelsene i kapittel 4 kommer til anvendelse på all annen offentlig virksomhet. Det samme gjelder privat næringsvirksomhet og annen organisert virksomhet som er regnskapspliktig etter lov om årsregnskap.

§ 9:

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3 eller 4, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en vesentlig påvirkning på miljøet.

§ 16 første ledd:

Enhver har rett til miljøinformasjon fra virksomhet nevnt i § 5 annet ledd om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en vesentlig påvirkning på miljøet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Denne loven har til formål å sikre allmennheten tilgang til miljøinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å bidra til vern av miljøet, å verne seg selv mot helse- og miljøskade og å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål. Loven skal også fremme allmennhetens mulighet til å delta i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet.

§ 2 Hva som forstås med miljøinformasjon

(1) Med miljøinformasjon menes faktiske opplysninger og vurderinger om

- a) miljøet,
- b) faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, herunder
 - planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet,
 - produkters egenskaper eller innhold,
 - forhold ved drift av virksomhet, og
 - administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger,
- c) menneskers helse, sikkerhet og levevilkår i den grad de påvirkes eller kan bli påvirket av tilstanden i miljøet eller faktorer som nevnt i bokstav b.

(2) Med miljøet forstås det ytre miljø inkludert kulturminner og kulturmiljø.

§ 3 Forholdet til annen lovgivning

(1) Denne loven innskrenker ikke retten til opplysninger etter offentlighetsloven, forvaltningsloven eller annen lovgivning.

(2) Retten til miljøinformasjon gjelder med de begrensningene som følger av åndsverkloven.

(3) Loven gjelder ikke opplysninger i saker som behandles etter rettspleielovene.

§ 4 Lovens stedlige virkeområde

(1) Loven gjelder for norske offentlige organer og for virksomheter som er etablert i Norge.

(2) Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for offentlige organer og virksomheter på Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan gi bestemmelser om lovens anvendelse på kontinentalsokkelen og i Norges økonomiske sone for virksomheter som ikke er etablert i Norge.

§ 5 Definisjon av offentlig organ og rekkevidden av kapittel 3 og 4

(1) Bestemmelsene i kapittel 3 kommer til anvendelse på offentlige organer. Med offentlig organ menes

- a) ethvert forvaltningsorgan som er omfattet av offentlighetsloven § 1,
- b) rettssubjekter som utøver offentlige funksjoner eller tilbyr tjenester til allmennheten, og som er kontrollert av et organ som faller inn under bokstav a. Dette gjelder likevel ikke for aktiviteter som drives i konkurranse med private. Offentlig kontroll foreligger når organet som faller inn under bokstav a, oppnevner mer enn halvparten av medlemmene av rettssubjektets styrende organer eller på annen måte har bestemmende innflytelse over rettssubjektet,
- c) rettssubjekter som ved lov, forskrift eller på oppdrag fra organer som faller inn under bokstav a eller b, har til oppgave å utføre offentlige funksjoner eller tilby tjenester til allmennheten som vedrører miljøet. Dette gjelder bare for miljøinformasjon som knytter seg til disse funksjonene eller tjenestene.

(2) Bestemmelsene i kapittel 4 kommer til anvendelse på all annen offentlig eller privat virksomhet, herunder næringsvirksomhet og annen organisert virksomhet.

§ 6 Betaling

Det er ikke adgang til å ta betaling for den miljøinformasjon som noen har rett til å få utlevert etter loven her, med mindre annet er bestemt i forskrift fastsatt i medhold av denne loven eller offentlighetsloven § 8.

§ 7 Forskrifter til loven

Kongen kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser til loven, herunder regler om betaling for miljøinformasjon og om kompetansen til og saksbehandlingen for Klagenemnda for miljøinformasjon.

Kapittel 2 Plikt til å ha kunnskap om miljøforhold

§ 8 Det offentliges ansvar for å ha og tilgjengeliggjøre miljøinformasjon

Forvaltningsorganer som nevnt i § 5 første ledd bokstav a skal på et overordnet nivå ha miljøinformasjon som er relevant i forhold til sine egne ansvarsområder og funksjoner, og gjøre denne informasjonen allment tilgjengelig.

§ 9 Kunnskap om miljøforhold i egen virksomhet

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3 eller 4, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

Kapittel 3 Miljøinformasjon hos offentlig organ

§ 10 Rett til miljøinformasjon hos offentlig organ

(1) Enhver har rett til å få miljøinformasjon fra et offentlig organ, så langt informasjonen foreligger hos vedkommende organ eller omfattes av organets kunnskapsplikt etter §§ 8 eller 9, og det ikke er gjort unntak fra informasjonsretten etter loven her.

(2) Miljøinformasjonen foreligger hos vedkommende organ når informasjonen

- a) er i det offentlige organets besittelse, eller
- b) oppbevares av en fysisk eller juridisk person på vegne av det offentlige organet.

(3) Et krav om miljøinformasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder. Før et krav avvises, skal informasjonssøkeren i rimelig grad gis veiledning til å utforme kravet på en måte som gjør at det kan behandles.

(4) Dersom krav om innsyn rettes mot feil organ, skal organet hurtigst mulig videresende kravet til rette instans eller veilede om hvilke offentlige organer som antas å ha informasjonen.

§ 11 Unntak

(1) Krav om miljøinformasjon kan avslås dersom det er et reelt og saklig behov for det i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentlighetsloven.

(2) Ved vurderingen av om det foreligger reelt og saklig behov etter første ledd skal de miljø- og samfunnmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen, veies mot de interessene som ivaretas ved et avslag. Dersom de miljø- og samfunnmessige interessene veier tyngst, skal informasjonen utleveres.

(3) Dersom deler av den etterspurte informasjonen kan nektes utlevert, skal den øvrige informasjonen

gis ut, når ikke denne gir et åpenbart misvisende bilde av innholdet.

§ 12 Miljøinformasjon som alltid skal utleveres

Allmennheten skal uten hinder av reglene i § 11 alltid få informasjon om

- a) helseskadelig forurensning eller forurensning som kan forårsake alvorlig skade på miljøet,
- b) forholdsregler for å hindre eller redusere skade som nevnt i bokstav a, og
- c) ulovlige inngrep i eller ulovlige skader på miljøet.

§ 13 Saksbehandling

(1) Informasjonen skal gis i den form informasjonssøkeren har bedt om, med mindre

- a) informasjonen allerede foreligger i en annen form som er lett tilgjengelig, eller
- b) det er rimelig at det offentlige organet leverer informasjonen i en annen form. I så fall skal det offentlige organet kort begrunne hvorfor informasjonen utleveres i denne formen. Begrunnelsen gis samtidig med informasjonen.

(2) Informasjonen skal være dekkende og forståelig i forhold til det informasjonsbehovet kravet gir uttrykk for. Dersom forespørselen kan besvares fyllestgjørende ved å henvise til allment tilgjengelige offentlige registre, rapporter, produktmerking eller lignende, kan informasjonssøker henvises dit.

(3) Den som mottar et krav om miljøinformasjon, skal avgjøre dette og utlevere informasjonen snarest mulig og senest innen femten virkedager etter at kravet er mottatt. Dersom mengden av informasjon eller informasjonens karakter gjør det uforholdsmessig byrdefullt å utlevere den innen femten virkedager, skal den senest være kommet fram til informasjonssøker innen to måneder. Det skal snarest mulig og senest innen femten virkedager etter at kravet er mottatt, informeres om årsaken til forlengelsen og om når en avgjørelse kan ventes å foreligge. Foreløpig svar kan unnlates dersom det må anses åpenbart unødvendig.

(4) Dersom et krav om miljøinformasjon avslås, skal forvaltningsorganet vise til den bestemmelsen som er grunnlag for avslaget, gi en kort begrunnelse for avslaget, opplyse om adgang og frist for å kreve nærmere begrunnelse, og opplyse om klageadgang og klagefrist. Avslag skal gis skriftlig.

(5) Informasjonssøkeren kan innen tre uker fra vedtaket ble mottatt, kreve å få en nærmere begrunnelse for de vurderingene som ligger til grunn for avslaget. Begrunnelsen skal gis snarest mulig og senest innen ti virkedager etter at kravet om nærmere begrunnelse er mottatt. Begrunnelsen skal gis skriftlig dersom informasjonssøkeren ber om det.

§ 14 Identifikasjon av opplysninger som det er av konkurransemessig betydning å hemmeligholde og særskilte regler om saksbehandling

(1) Offentlig organ kan kreve at den som gir informasjon til organet, eller som et krav om miljøinformasjon berører, skal identifisere hvilken del av informasjonen som det er av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, og gi en begrunnelse for dette.

(2) Før opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt utleveres, skal den opplysningene gjelder, gis anledning til å uttale seg innen en passende svarfrist.

(3) Dersom organet vil utlevere informasjon som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, skal den som informasjonen gjelder, varsles om det. Avgjørelsen kan påklages. Reglene i § 15 gjelder tilsvarende. Klagen har oppsettende virkning.

§ 15 Klage

(1) Avslag på krav om miljøinformasjon kan påklages til nærmeste overordnede forvaltningsorgan. Det samme gjelder avvisning av krav etter § 10 tredje ledd. Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om avgjørelsen er kommet fram til vedkommende. Dersom svar ikke er kommet fram innen to måneder etter at kravet om informasjon ble mottatt hos det offentlige organet, anses dette som avslag som kan påklages. Har informasjonssøker bedt om å få oppgitt nærmere begrunnelse for avslaget etter § 13 siste ledd, avbrytes klagefristen.

(2) For klage over avslag fra offentlig organ som omfattes av § 5 første ledd bokstav b eller c, er klageinstansen det forvaltningsorganet som

- a) kontrollerer organet,
- b) har gitt oppdrag til organet eller kontrollerer organet som har gitt oppdrag til organet, eller
- c) har vedtatt forskriften eller har ansvar for loven som virksomheten tilbyr tjenesten i medhold av.

(3) Reglene i offentlighetsloven om klage gjelder så langt de passer for klage over avslag på krav om miljøinformasjon fra offentlig organ.

Kapittel 4 Miljøinformasjon om virksomhet (driftsforhold mv.)

§ 16 Rett til miljøinformasjon om virksomhet

(1) Enhver har rett til miljøinformasjon fra virksomhet nevnt i § 5 annet ledd om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

(2) Rett til miljøinformasjon etter første ledd gjelder også påvirkning på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser, i den grad slik informasjon er tilgjengelig.

Virksomheten skal rette forespørsel til foregående salgsledd dersom dette er nødvendig for å besvare kravet.

(3) Et krav om miljøinformasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder.

§ 17 Unntak

- (1) Krav om miljøinformasjon kan avslås dersom
- a) unntak er påkrevd fordi offentlighet ville lette gjennomføringen av handlinger som kan skade deler av miljøet som er særlig utsatt eller som er truet av utryddelse,
 - b) kravet er åpenbart urimelig, eller
 - c) informasjonen som etterspørres angår tekniske innretninger og framgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

(2) Miljøinformasjon som er nevnt i § 12, skal alltid utleveres. Reglene i § 14 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Bestemmelsen i § 11 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 18 Saksbehandling

(1) Den som får krav om miljøinformasjon, kan utlevere informasjonen i den formen vedkommende anser hensiktsmessig.

(2) Informasjonen skal være dekkende og forståelig i forhold til det informasjonsbehovet kravet gir uttrykk for. Dersom forespørselen kan besvares fyllestgjørende ved å henvise til allment tilgjengelige offentlige registre, rapporter, produktmerking eller lignende, kan informasjonssøker henvises dit.

(3) Flere virksomheter kan gå sammen om å oppfylle informasjonsplikten.

(4) Den som mottar et krav om miljøinformasjon, skal avgjøre dette og utlevere informasjonen snarest mulig og senest innen en måned etter at kravet er mottatt. Dersom mengden av informasjon eller informasjonens karakter gjør det uforholdsmessig byrdefullt å utlevere den innen en måned, skal den senest være kommet fram til informasjonssøker innen to måneder. Det skal snarest mulig, og senest innen en måned etter at kravet er mottatt, informeres om årsaken til forlengelsen og om når en avgjørelse kan ventes å foreligge. Foreløpig svar kan unnlates dersom det må anses åpenbart unødvendig.

(5) Dersom et krav om miljøinformasjon avslås, skal virksomheten vise til den bestemmelsen som er grunnlag for avslaget, opplyse om adgang og frist for å kreve nærmere begrunnelse, og om klageadgang og klagefrist.

(6) Informasjonssøkeren kan innen tre uker fra vedtaket ble mottatt, kreve å få en kort begrunnelse for avslaget. Begrunnelsen skal gis snarest mulig og senest innen ti virkedager etter at kravet om begrunnelse er mottatt. Begrunnelsen skal gis skriftlig dersom informasjonssøkeren ber om det.

§ 19 Klage

(1) Avslag på krav om miljøinformasjon etter kapitlet her eller etter produktkontrollloven § 10, kan påklages til Klagenemnda for miljøinformasjon. Det samme gjelder avvisning av krav etter § 16 tredje ledd.

(2) Klage sendes til Klagenemnda for miljøinformasjon, med kopi til den virksomheten som har fattet avgjørelsen. Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om avgjørelsen er kommet fram til vedkommende. Dersom svar ikke er kommet fram innen to måneder etter at kravet om informasjon ble mottatt hos virksomheten, anses dette som avslag som kan påklages. Har informasjonssøker bedt om å få oppgitt nærmere begrunnelse for avslaget etter § 18 siste ledd, avbrytes klagefristen.

(3) Klagenemnda skal bestå av leder, nestleder og seks medlemmer, som alle oppnevnes av Kongen for fire år av gangen. Ved første gangs oppnevning kan det settes kortere funksjonstid for noen av medlemmene. Leder og nestleder skal ha juridisk embetsekamen. Tre av medlemmene skal ha bakgrunn fra privat næringsliv og de tre andre fra en miljøvernorganisasjon, en forbrukerorganisasjon eller et medieorgan.

(4) Ved behandlingen av den enkelte sak skal Klagenemnda for miljøinformasjon bestå av leder eller nestleder og to medlemmer med bakgrunn henholdsvis fra næringslivet eller fra miljø-, medie- eller forbrukersiden.

(5) Avgjørelser fra Klagenemnda treffes ved allmennelig flertall i skriftlig grunnlagt vedtak.

(6) Klagenemndas vedtak er særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13.

Kapittel 5 Deltakelse i beslutningsprosesser av betydning for miljøet

§ 20 Retten til å delta i beslutningsprosesser knyttet til utformingen av regelverk, planer og programmer

(1) Offentlige myndigheter skal i forbindelse med arbeidet med utformingen av regelverk, planer og programmer som kan ha betydning for miljøet, gi allmennheten mulighet til å komme med innspill. Dette skal gjøres på stadier og med tidsrammer som sikrer reell mulighet til å påvirke beslutningene. All-

mennheten skal i denne forbindelse gis nødvendig informasjon.

(2) For regelverk, planer eller programmer som kan ha vesentlige konsekvenser for miljøet, skal det gjennomføres en offentlig høring. Slik høring skal gjennomføres i god tid før saken blir avgjort. Ved høringen skal det foreligge en redegjørelse for forslagens virkninger for miljøet. Offentlig høring kan unnlates i den grad:

- andre former for medvirkningstiltak vurderes som mer egnet til å ivareta allmennhetens rett til deltakelse i beslutningsprosessen,
- høring ikke vil være praktisk gjennomførlig,
- høring kan vanskeliggjøre gjennomføring av vedkommende sak eller svekke dens effektivitet, eller
- høring må anses åpenbart unødvendig.

(3) Utkast til meldinger og proposisjoner til Stortinget kan unntas fra offentlig høring.

(4) Avgjørelsen i saken skal offentliggjøres. Av begrunnelsen for avgjørelsen skal det framgå hvordan kravene i denne bestemmelsen er ivarettatt, og hvordan høringsuttalelser og andre innspill er blitt vurdert.

(5) Reglene i denne bestemmelsen innskrenker ikke retten til å delta i beslutningsprosesser gitt i medhold av annen lovgivning.

Kapittel 6 Ikrafttredelse og endringer i andre lover

§ 21 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 22 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

- I lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt femte ledd skal lyde:

For retten til å kreve miljøinformasjon gjelder i tillegg miljøinformasjonsloven og produktkontrollloven.

§ 6 a første ledd skal lyde:

Opplysninger hvor unntak er påkrevd fordi offentlighet ville lette gjennomføringen av straffbare handlinger, kan unntas fra offentlighet. Det samme gjelder opplysninger hvor unntak er påkrevd fordi offentlighet ville lette gjennomføringen av handlinger som kan skade deler av miljøet som er særlig utsatt eller som er truet av utryddelse.

2. I lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontroll-loven) gjøres følgende endringer:

Ny § 9 skal lyde:

§ 9 Rett til informasjon om produkter som foreligger hos offentlig organ

Enhver har rett til å få informasjon fra et offentlig organ om produkter som har eller kan ha virkning som nevnt i § 1, så langt informasjonen foreligger hos vedkommende organ, og det ikke er gjort unntak fra informasjonsretten etter loven her. Med offentlig organ menes organ slik det er definert i miljøinformasjonsloven § 5 første ledd.

Et krav om informasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder. Før et krav avvises, skal informasjonssøkeren i rimelig grad gis veiledning til å utforme kravet på en måte som gjør at det kan behandles.

Krav om informasjon kan avslås dersom det er reelt og saklig behov for det i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentlighetsloven §§ 5, 6 eller 6a. Ved vurderingen av om det foreligger reelt og saklig behov, skal de miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen, veies mot de interessene som ivaretas ved et avslag. Dersom de miljø- og samfunnsmessige interessene veier tyngst, skal informasjonen utleveres.

Krav om informasjon som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, avslås med mindre noe annet følger av § 11 annet ledd.

Avslag på krav om informasjon kan påklages. For øvrig gjelder reglene i miljøinformasjonsloven §§ 6, 10 annet og fjerde ledd, 11 tredje ledd, 13 og 15 om betaling, saksbehandling og klage mv., samt forskrifter gitt i medhold av § 7, tilsvarende så langt de passer.

Ny § 10 skal lyde:

§ 10 Rett til informasjon om produkter fra tilvirker, importør, bearbeider, omsetter eller bruker av produkt

Enhver har rett til å få informasjon om

- a) produktet inneholder komponenter eller har egenskaper som kan medføre virkning som nevnt i § 1,*
- b) hvilke komponenter eller egenskaper dette er,*
- c) hvordan produktet må håndteres for å unngå virkning som nevnt i § 1,*
- d) vesentlige helseskader eller miljøforstyrrelser som produksjonen og distribusjonen av produktet forårsaker, og*

- e) hvem som er tilvirker eller importør av produktet.*
Informasjon etter første ledd kan kreves fra tilvirker, importør, bearbeider, omsetter eller bruker av produktet.

Rett til informasjon i henhold til første ledd bokstav d gjelder også informasjon om virkninger på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser, i den grad slik informasjon er tilgjengelig. Virksomheten skal rette forespørsel til foregående salgslodd dersom dette er nødvendig for å besvare kravet.

Krav om informasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder.

Krav om informasjon kan avslås dersom

- a) kravet er åpenbart urimelig, eller*
- b) informasjonen som etterspørres angår tekniske innretninger og framgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningene angår.*

Avslag på krav om informasjon kan påklages. For øvrig gjelder reglene i miljøinformasjonsloven §§ 6, 17 tredje ledd, 18 og 19 om betaling, saksbehandling og klage, samt forskrifter gitt i medhold av § 7, tilsvarende så langt de passer.

Tilvirker, importør, bearbeider og omsetter av produkter skal gi informasjon som omfattes av denne paragrafen, til etterfølgende salgslodd.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Taushetsplikten er ikke til hinder for at det gis opplysninger om produkts virkning som nevnt i § 1 og om nødvendig en forklaring av årsaken til denne, samt opplysninger om forholdsregler for å hindre eller redusere virkninger som nevnt i § 1.

§ 11 nytt femte, sjette og syvende ledd skal lyde:

Offentlig organ som definert i miljøinformasjonsloven § 5 første ledd, kan kreve at den som gir informasjon til organet, eller som et krav om informasjon berører, skal identifisere hvilken del av informasjonen som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde, og gi en begrunnelse for dette.

Før opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt utleveres i medhold av § 11 annet ledd, skal den opplysningene gjelder, gis anledning til å uttale seg innen en passende svarfrist.

Dersom organet vil utlevere informasjon som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, skal den som informasjonen gjelder, varsles om det. Avgjørelsen om utlevering kan påklages etter reglene i miljøinformasjonsloven § 15. Klagen har oppsettende virkning.

§ 12 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, eller som bryter vilkår fastsatt med hjemmel i § 7, straffes med bøter, fengsel i inntil 3 måneder eller begge deler så fremt ikke strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse. *Dette gjelder ikke overtredelse av §§ 9, 10 og 11 femte ledd.* Overtredelse av § 3 straffes bare dersom den skjer forsettlig eller ved grov uaktsomhet. Medvirkning straffes på samme måte.

3. I lov 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven skal ny § 33-13 lyde:

§ 33-13 Omgjøring og fornyet behandling av konsesjoner og tillatelser

Ved saker om omgjøring eller fornyet behandling av en konsesjon eller en tillatelse for tiltak som kan ha vesentlige virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn, skal det gjennomføres en offentlig høring. Slik høring skal holdes i god tid før saken blir avgjort. Høringsprosessen må gjennomføres på en måte som sikrer at allmennheten, herunder i særlig grad berørte interessegrupper, får tilgang til relevant informasjon om tiltaket og dets virkninger på miljø, naturressurser og samfunn og gis en reell mulighet til å komme med synspunkter og kommentarer i saken.

4. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-5 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved midlertidige forføyninger til sikring av hovedkrav som bygger på at bestemmelser som ivaretar miljøhensyn, er overtrådt, og som er besluttet på grunnlag av at kravet er sannsynliggjort, jf. § 15-

6 første ledd, og etter muntlig forhandling, jf. § 15-7 første ledd, plikter saksøkeren bare å erstatte skade som nevnt i første punktum dersom denne visste eller burde vite at kravet ikke besto da sikringen ble besluttet.

§ 15-6 nytt tredje ledd skal lyde:

Ved midlertidige forføyninger til sikring av hovedkrav som bygger på at bestemmelser som ivaretar miljøhensyn, er overtrådt, kan saksøkeren ikke pålegges å stille sikkerhet som nevnt i første ledd dersom den midlertidige forføyningen er besluttet etter muntlig forhandling og kravet er sannsynliggjort.

5. I lov 2. april 1993 nr. 38 om framstilling og bruk av genmodifiserte organismer (genteknologiloven) skal § 13 lyde:

§ 13 Offentlig høring

Ved saker som krever godkjenning etter denne loven, kan godkjenningsmyndigheten bestemme at det skal gjennomføres en offentlig høring. Det skal alltid gjennomføres offentlig høring i saker som gjelder godkjenning av søknad om utsetting av genmodifiserte organismer. Høring skal holdes i god tid før søknaden blir avgjort. Høringsprosessen må gjennomføres på en måte som sikrer at allmennheten, og i særlig grad berørte interessegrupper, får tilgang til relevant informasjon og gis en reell mulighet til å komme med synspunkter og kommentarer i saken. Beslutningen om at offentlig høring skal holdes, skal kunngjøres.

B.

Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en samla evaluering av lov om miljøinformasjon etter at Klagenemnda har vært i funksjon i to år.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 29. januar 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Hallgeir H. Langeland
ordfører

Øyvind Vaksdal
sekretær